

קיג. שבע ברכות מפי אישה

שאלה:

בסעודת "שבע ברכות" שמשתתפים בה עשרה גברים ופנים חדשות כדין, פשיטא שאף הנשים שנמצאות שם חייבות בזימון כאמור בשו"ע או"ח, סימן קצט סעיף ז, ומשום כך, שהנשים חייבות בזימון, כבר פסקו הפוסקים שנשים אף חייבות בברכת חתנים, ראה שו"ת אגרות משה, או"ח ח"א, סימן נו. על כן עולה השאלה אם מותר לאחת הנשים לברך אחת משבע הברכות. ועיי' ברמב"ם, פ"ב מהלכות ברכות, סעיף ט ובשו"ע אה"ע, סימן סב, סעיף ד, הכותב: "ואין מברכים ברכה זו לא עבדים ולא קטנים", ואילו "ולא נשים" אינו נאמר. האם התשובה משתנה כשמדובר לא בסעודה גדולה כי אם בסעודה צנועה כסעודה משפחתית?

¹אוצר החכמה

²12/08/2018

תשובה:

בעניין ברכת נשים בשבע ברכות נחלקו אחרונים. מרן הגר"ש ישראל פסק שאסור לאשה לברך אחת הברכות², וכן פסק בשו"ת "משברי ים"³. ולעומתם הגר"י גרשוני התיר לאשה לברך³, בתנאי שהדבר לא יגרום למחלוקת בין המסובים⁴. ונראה שמחמת

² "חוות בנימין" (ח"ב סי' פ), עיקר נימוקו הוא שעצם חיוב שבע הברכות נלמד מן הפסוק "במקהלות ברכו אלוהים", וממילא רק מי שהוא בכלל "מקהלה" הוא בכלל חיוב הברכה, והיות ואשה אינה בכלל עשרה, הרי שאינה חייבת כלל בברכות הללו, ומי שאינו מחוייב בדבר, אינו יכול להוציא מחוייב ידי חובתו. ומה שהשמיטו רמב"ם ושו"ע "אשה" מכלל הני שאין מברכים, הוא משום שהדבר פשוט לגמרי, שאין אשה בכלל ענין זה (אפילו בלי הנימוק הנ"ל), וזאת משום שסיבת אמירת הברכות היא לשמח את החתן, והיא כמו ריקוד ושירה לפניו, ואין זה צנוע שאשה תשמח את החתן. ולדעתו של הרב ישראל שם אין חיבה לשמח את הכלה, אלא חובתו של החתן עצמו היא לשמחה. ומה שכתוב, "כיצד מרקדין לפני הכלה" וכי, היינו שע"י כך משמחים את החתן, ורק עבדים וקטנים, שלגביהם שייך שישמחו את החתן, צריך רמב"ם לחדש שאין הם בכלל ברכות אלה, מפני שאינם בכלל "מקהלה".

³ סי' פה. הו' מצד "קול באשה ערוה", שתכוון ל"בסומי קולה", הן מצד תקדים לדרישות נוספות דוגמת אלה המקובלות אצל הקונסרבטיבים והרפורמים, והביא דוגמה לזה משו"ת "אגרות משה" (או"ח ח"ד סי' מט). ולטעם זה על הרב לברר היטב, מהי סיבת הדרישה, ולדאוג למיגדר מילתא כראוי.

⁴ "חכמת גרשון" (עמ' קסה-קסז), ונימוקו - מכוח הדיוק של הרב השואל מרמב"ם ושו"ע שהשמיטו "אשה" מבין אלה שאינם ראויים לברך שבע הברכות, ולדעתו אשה חייבת בברכת חתנים (כאשר היא נוכחת במקום שישנם עשרה אנשים היוצרים חיוב הברכה, וכמו בזימין שאין אשה מצטרפת, אך במקום דאיכא ג' אנשים, חייבת בזימון עמהם), וממילא מותרת לברך. וגם אין לחיש כאן לדברי חז"ל בענין קריאה בתורה, שאשה לא תקרא משום כבוד הציבור. דהתם אין היא מחוייבת בדבר, ולכן אין זה כבוד שתקרא לפני המחוייבים, אך כאן הרי היא חייבת. ואין להשוות זאת לדין שאסור לאשה לזמן במקום שחל חיוב זימון של אנשים, דהתם הם מחוייבים בברכת-המזון דאורייתא (והמזמן, מעיקר הדין, בא להוציא גם ידי חובת ברכת-המזון), ואלו חיוב האשה בברכת-המזון הוא ספק דאורייתא ספק דרבנן. ועוד, שהזימון בא לסמן את הקביעות שבסעודה, ואשה אינה יוצרת קביעות עם אנשים, לעומת שבע ברכות שאין קשורות לזה (ויש לציין שאף הרב ישראל, שם, בסוף התשובה, חילק בין זימון לשבע ברכות, יכתב שאין להסיק מזה על זה). ואף אין כאן משום "קול באשה ערוה", שאין יצר הרע מצוי לשעה קלה כזאת, ובמקום השראת שכינה לא חששו חכמים להרהור (ובי עשרה שכינתא שריא). ועיי' בנוגע לזה ב"יחיה דעת" (ח"ד סי' טו).

ספק ברכות יש להימנע מלתת לאשה לברך אחת משבע הברכות⁵ (וזו הדרכה לחתן וכלה).

ואולם נוסיף שאם החתן והכלה מאוד מעוניינים בדבר, והבקשה נובעת מרגשי קודש, ורוצים לסמוך על הרב גרשוני, כי אז, מכיוון שיש מקום לחתיר, לא נאה למסובים לגרום למחלוקת ובכך לצער את החתן והכלה ולמנוע בעדם לכבד את המשמחים אותם⁶ (וזו הדרכה למוזמנים).

אין חילוק⁷ בין סעודה משפחתית⁸ לאירוע רב-משתתפים⁹.

12/08/2018

אוצר החכמה

⁴ ריב ומדון אסורים בכל מקום וכל שכן במקום שמחה של מצוה. אך העיר שם הרב גרשוני, שאם החתן והכלה מעוניינים בדבר, והוא מותר מבחינת ההלכה, לא נאה למסובים לגרום למחלוקת, ובכך לצער את החתן והכלה, ולמנוע בעדם למנות את המשמחים אותם, לברך.

⁵ כמו שמצינו כעין זה בדיון, אם לא היו אנשים אחרים בסעודה אלא בני ביתו בלבד, שנחלקו ראשונים ואחרונים, אם יש לברך "אשר ברא" או לאו, ופסקו כמה אחרונים, שאין לברך "אשר ברא", אך יש לומר בזימון "שהשמחה במעונו", כי ב"אשר ברא" איכא שם ומלכות, מה שאינו כן ב"שהשמחה במעונו" - עיין ב"שיח החיים" (סי' יז אות טו והערות 54, 55).

⁶ ובייחוד נכון הדבר בדורנו, שהדבר עלול להוות פגיעה בכלל הנשים הדורשות שיתופן בעבודת ד', ויש להשתדל להיענות לבקשתן במקום שההלכה מתירה.

⁷ שהרי המחלוקת הנ"ל היא בעיקר בשאלת עצם חיובן של הנשים בשבע ברכות, ולא דווקא מחמת גדרי צניעות.

⁸ עיין להלן מאמרו של הגר"נ גולדברג, חבר הוועדה המייעצת שנכתב כתוספת לתשובה. במאמר זה מסכם הגר"נ גולדברג את שיטתו ההלכתית בנושא. שיטתו חולקת גם על דעתו של מרן הגר"ש ישראלי וגם על דעתו של הגר"י גרשוני בהגדרתו את ברכת חתנים כחלק מברכת המזון. מאידך גיסא, יש בה אף קולות מאוד משמעותיות בנושא. אין במאמרו משום סתירה לפסק ההלכה, אע"פ שיש בדבריו בהחלט משום גישה שונה לתופעה הרוחנית-חברתית שבאה לידי ביטוי בשאלה זו ובתשובה.

⁹ בסעודת שבע ברכות רבת משתתפים: (א) יש לבדוק עוד יותר את המניעים לבקשה. (ב) על הרב במקום מוטלת אחריות גדולה יותר לגלות רגישות שלא לפגוע בחלקים האחרים של הציבור שאיננו מוכו לקבל את בקשתם של החתן והכלה.

נשים בברכת שבע ברכות הגרז"נ גולדברג

12/08/2018חחחחח

בנדון השאלה אם אשה יכולה לברך ברכת שבע ברכות הנני בזה לכתוב מה שנראה לענ"ד. כתב הרמב"ם פ"ב מברכות ה"ט וז"ל: "בבית חתנים מברכים ברכת חתנים אחר ארבע ברכות [של ברכת המזון] בכל סעודה וסעודה שאוכלים שם ואין מברכים ברכה זו לא עבדים ולא קטנים וכו'" עכ"ל. ובכס"מ שם מ"ש אין מברכים ברכה זו לא עבדים ולא קטנים: "נראה פשוט דהא אפילו צירופי לא מצרפינן עבד וקטן בדבר הצריך עשרה כדאיתא ברכות מז כש"כ שהם לא יברכו" עכ"ל.

ובפ"ה מברכות ה"ז כתב הרמב"ם: "נשים ועבדים וקטנים אין מזמנים עליהם אבל מזמנים לעצמם וכו", אבל נשים מזמנות לעצמן ובלבד שלא יזמנו בשם וכו'" עכ"ל. ובכסף משנה שם: "ומ"ש ובלבד שלא יזמנו בשם מדאמרינן כל דבר שבקדושה לא יאה בפחות מעשרה גדולים ובני חורין כמו שנתבאר בפ"ח מתפילה" עכ"ל.

ולכאורה לפי מה שכתב הכס"מ שכל שצריך עשרה ואין נשים מצטרפים לעשרה לא יתכן שיזכירו את השם ויברכו ברכת חתנים, א"כ איך אמרו במגילה דף כג: "ת"ר הכל עולים למנין שבעה ואפילו קטן ואפילו אשה אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בציבור מפני כבוד הציבור", תיפוק ליה שכיון שאשה וקטן לא מצטרפים לעשרה והרי קריאת התורה צריכה עשרה ואיך תקרא בתורה אם אינה מצטרפת כש"כ שלא תברך. ויש לומר, שיש חילוק בין ברכת חתנים וברכת הזימון לקריאת התורה. שקריאת התורה אין חיוב לקרות כל הפרשה, תדע שמבואר במגילה דף כט ע"ב שמנהג ארץ ישראל לגמור התורה בג' שנים ובע"כ שתקנת משה רבנו לא היתה אלא שז' קרואים יקראו כל אחד לא פחות מג' פסוקים ולכן אין הקורא בתורה בא להוציא השומעים, שהרי אין חיוב על הקריאה של הפרשה אלא החיוב לקרות. ולכן, אם היה בציבור שבעה שקראו נתקיימה התקנה ולכן גם אשה וקטן שקראו נתקיים התקנה ולכן אשה עולה למנין שבעה ויכולה לברך דאין מוציאה אחרים בברכה, משא"כ ברכת החתנים שכל האוכלים בסעודת חתן חייבין לברך ברכת חתנים. ועיין בהגהות מימוניות פ"ב מברכות אות ה' שריצב"א הורה לברך ברכת נישואין בבתיים הפתוחים לבית שכילת חתנים שם על ידי צירוף שמש אע"פ שאין שני החבורות יכולים לשמוע את המברך עכ"ל. הרי שכל האוכלים מסעודת חתן אפילו שהם בבית אחר, אם השמש מצרפם מברכים ברכת חתנים ולכן אין אשה יכולה להוציאם כיוון שהיא אינה מצטרפת לעשרה, וכן ברכת הזימון כיוון שהמזמן צריך להוציא לכל האוכלים בברכת הזימון ואשה שאינה מצטרפת אינה יכולה להוציא אחרים.

והנה המג"א בסימן רפב סק"ו הקשה איך אשה עולה למנין שבעה והרי אינה מחויבת בשמיעת קריאת התורה, ותירץ המג"א שגם נשים חייבות בשמיעה ועוד תירץ כתב המג"א שבאמת אין נשים חייבות בשמיעה ואפ"ה עולות למנין שגם מי שאינו מחויב יכול להוציא אחרים. אמנם לכאורה צ"ע מה החילוק יש בין קריאת התורה לברכת חתנים, שהרי בקריאת התורה גם קטן עולה ואילו בברכת חתנים כתב הרמב"ם שלא מברכים לא קטנים ולא עבדים אף שלכאורה עבדים חייבים ג"כ בברכת חתנים. ולכאורה לפמש"כ המג"א למה אין מברכים ברכת חתנים? והנראה לומר, שברכת חתנים משמע מלשון הרמב"ם שהוא חלק מברכת המזון ולכן דינו כברכת המזון שצריך להיות מחויב בדבר, שברכת המזון מן התורה וקטן אינו מוציא, כן צריך לומר שגם בעבדים יש איזה טעם למה אין מוציאין. ולפ"ז נראה שגם אשה אינה מוציאה בברכת חתנים ולא דמי לקריאת התורה.

אמנם באמת צריך ביאור מ"ט לא כתב הרמב"ם הדין של אשה בברכת חתנים, ונראה לענ"ד ליתן טעם לזה, שהרמב"ם בהלכות תפילה פרק י"ב ה"ז: "אשה לא תקרא בציבור מפני כבוד הציבור", והנה בגמ' במגילה הלשון "הכל עולין למנין שבעה אפילו אשה וקטן אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד הציבור", ומלשונו

הרמב"ם ששינה משמע אשה לא תקרא בציבור הוא איסור גמור ומה שאמרו בגמ': "הכל עולין למניין שבעה אפילו וכו'" אין כוונת הגמ' שיש אופנים שאשה עולה שא"כ צ"ע על הרמב"ם למה לא הביא הרמב"ם את הדין באשה ובע"כ שאין אופן שתקרא בציבור, והגמרא בא לומר טעם הדבר, שאין הטעם שאינה חייבת בקריאת התורה ולכן אינה עולה אלה הטעם משום כבוד הציבור, ונ"מ לגבי קטן שאף שאינו חייב מ"מ עולה. [ואף שקטן ג"כ חייב מדין חינוך וקריאת התורה דרבנן, מ"מ היה מקום לומר שאינו מוציא וכמו קריאת המגילה שקטן אינו קורא. וטעם הדבר נראה משום שקטן הוא תרי דרבנן וגדול חד דרבנן, ועוד אפ"ל שחינוך אינו חיובו של קטן אלא חוב על אביו כמבואר בהראשונים]. ולפ"ז נחא למה לא כתב הרמב"ם שאשה לא תברך ברכת חתנים כיון שהרמב"ם כבר כתב בקריאת התורה שאשה לא תקרא בציבור, וה"ה בברכת חתנים הוי בציבור אבל כתב הרמב"ם שעבד אין מברך, שנראה שכבוד הציבור הוא עניין של צניעות ולכן לא שייך בעבד. ומה שלא הזכיר הרמב"ם שעבד עולה למנין שבעה נראה שטעם הדבר שעבד אינו קורא בתורה שהגמ' בגיטין דף מ ע"א אמרו שעבד שאמר לו רבו לקרות שלושה פסוקין בספר תורה בפני הציבור יצא לחירות ולכן אין מקום שעבד יקרא בתורה, ונראה שגם ברכת החתנים שמברכים בשעת החופה אף שאינם באים להוציא הציבור, שגם כשאכלו בסעודה נתחייבו האוכלים לברך ברכת חתנים אבל העומדים בחופה בפשטות אין עליהם חיוב לשמוע ברכות חתנים, מ"מ יש טעם אחר שלא יברך עבד או קטן שהברכות באות להוציא את החתן, וקטן ועבד אינם מוציאין מכיון שאינם בר חיובא ולכן אינם מוציאים את החתן, ומה שאשה אינה מברכת נראה שהוא משום כבוד הציבור¹.

אמנם דברי הכס"מ צ"ע שכתב מקור לדברי הרמב"ם שמאחר שאין עבדים וקטנים מצטרפים לעשרה כדאיתא בברכות מ"ז כש"כ שלא יברכו וצ"ע, ששם בברכות מיירי שאין נשים ועבדים וקטנים מצטרפים לזימון, וא"כ מאי ראייה על ברכת חתנים. ועוד קשה שהרמב"ם שם בהלכה י וז"ל: ברכה זו שמוסיפין בבית חתנים היא ברכה אחרונה משבע ברכות של נישואין, עכ"ל. והרא"ש בפ"ק דכתובות סימן י כתב שברכה אחרונה אינה צריכה עשרה ולפ"ז צ"ע איך הוכיח הכס"מ מברכות שאין מצטרפים עבדים וקטנים כשצריך עשרה והרי ברכת חתנים אינה צריך עשרה. ונראה לומר שהרמב"ם שם בהלכה ח' כתב וכשמברכין בבית האבל אומר בברכה רביעית וכו' דהיינו ברכת אבלים וכשיש אבל זה נעשה חלק מברכת המזון וה"נ ברכת חתנים דכשיש חתן נעשה הברכת חתנים חלק מברכת המזון אלא שחלוק ברכת חתנים מברכת אבלים שברכת אבלים מברך בתוך הברכה רביעית וברכת חתנים מברך אחר הברכה רביעית, והנה הרמ"א באהע"ז סימן סב סעיף ד פסק כהרא"ש שא"צ עשרה לברכת אשר ברא אמנם שלשה בעינן וביאר הגר"א שם בס"ק יב שיהא ברכת זימון. ונראה לומר שהטעם בזה שברכת אשר ברא זה חלק מברכת המזון וכך היה התקנה שלא יברך כל אחד בפני עצמו אלא שהמזמן יברך ויוציא את כולם. ולפ"ז אפ"ל שזה כוונת הכס"מ דכמו שאין עבדים וקטנים מצטרפים לזימון כש"כ שלא יברכו דה"נ באשה מכיון שאינה מצטרפת לזימון כש"כ שאינה מזמנת ולכן אין יכולה לברך ברכת אשר ברא, אמנם יש לעיין דכיון שנשים מזמנות לעצמן א"כ אפשר שיכולים לזמן לעצמם ולברך הברכה אשר ברא ע"י אשה².

והמקנה בקו"א סימן ס"ב ס"ה כתב וז"ל ואין מברכים ברכה זו לא עבדים ולא קטנים כן הוא לשון הרמב"ם. משמע דס"ל גם כן ברכת "אשר ברא" אין צריך עשרה דבדבר שצריך עשרה פשיטא דאין עבד וקטן מצטרפים וכש"כ שאין יכולים להוציא. אלא ע"כ דמיירי בברכת "אשר ברא" דאין צריך עשרה ולא שייך צירוף עבד או קטן אלא, כיוון דעבד וקטן לאו בני נישואין נינהו אין יכולים להוציא ידי חובתן בברכה זו דלא שייכי בגויהו. ולפ"ז משמע קצת דס"ל דאפילו ג' לא בעי מדלא קאמר דאין מצרפין לעבד או לקטן לענין ג'. מיהו יש לומר דאע"ג דאין מצטרפים לעשרה מ"מ יכולים לברך ברכה זו

[12/08/2018]

¹ הערת מערכת: נקודה זו היא חידוש גדול שהרי אין לו מקור מפורש וצ"ע.

² הערת מערכת: בנקודה זו מקל יותר הגר"ז"נ ממרן הגר"ש ישראלי.

כמו הפטרה דקיימא לן דקטן מפטיר עכ"ל, ובע"כ צריך לומר בכוונת המקנה שכתב דאע"ג דאין מצטרפים מ"מ יכולים לברך ברכה זו אין כוונתו לדינא שהרי מפורש שאין עבד וקטן מברכים ברכה זו, אלא כוונתו שאין זה פשיטא והו"א שאף שאין מצטרפים מ"מ מברכים, לכן קמ"ל הרמב"ם שברכה זו אינו כן אלא מכיון שאין מצטרפים גם אין מברכים. וא"א לומר שקמ"ל שאין מברכים משום דלא שייכי בגווייהו אבל לא מטעם שאין מצטרפים ולכן חלוק מברכת מפטיר, דא"כ קשה מה החילוק בקטן שמפטיר בנביא ואינו מברך ברכת אשר ברא ובע"כ שיש חילוק וכמו שכתבנו לעיל שאין במפטיר ענין שמוציא אחרים אלא כך התקינו שאחד מהקהל יפטיר בנביא לכן גם קטן קורא, משא"כ ברכת חתנים שצריך להוציא את המברכים ברכת המזון וכיוון שפטור מהדבר אינו מוציא הרבים ידי חובתם.

והעולה מכל מה שנתבאר שאין לאשה לברך שבע ברכות. אפילו ברכת אשר ברא ואפי' שיש מנין ומברכים כל השבע ברכות אין לאשה לברך ברכת אשר ברא. וכן בכל אחת מהברכות שמברכין תחת החופה לא תברך מכיון שהברכות זה להוציא את החתן, ואפילו אם הסעודה התקיימה אצל החתן והכלה ולא היה מנין אלא רק זימון של שלשה ומברכים ברכת אשר ברא אין אשה רשאית לברך הברכה.

אמנם כל מה שנתבאר זה ללמוד ולדעת שמעיקר הדין, אבל בזמנינו³ שכל רצונם לחדש דברים לפי דרכי הגויים שבארה"ב חלילה לילך בדרכם ולחקות את האפיקורסים. וכבר כתב בספר מלמד להועיל להגאון רד"צ הופמן זצ"ל שהעושה דבר לחקות את האפיקורסים עובר בחוקותיהם לא תלכו, והדבר מסוכן לדת ישראל. והמתבונן בדרכי הרפורמים הראשונים יראה שעיקר מטרתם להידמות לגויים ולכן בכל מקום שידם משגת הזיזו את הבימה לעמוד בצד ולא באמצע כדי להידמות לגויים, וכן הכניסו עוגב לבית הכנסת כדי להידמות לגויים ומנהגם, ולעשות חופות בבית הכנסת הכל לחקות את הגויים, לכן מוטל עלינו להסביר לנשים שיבינו שאין הרפורמים דואגים לכבודן. שאילו היו דואגים לכבוד האשה היו משתדלים לראות שהנשים תלבשנה בצניעות שזה כבודן האמיתי ולא ללכת ערומות בשוק שאין לך פחיתות הכבוד יותר מזה וכמבואר בגמרא אין לך בזוי ומשוקץ יותר מזה, והיו מעלים על נס תפקידה האמיתי של האשה שהוא להעמיד בית יהודי על תלו ולחנך בנים ובנות ללכת בדרכי התורה והמצוה ולהרגילם במידות טובות, שגם כי יזקינו לא יסורו מהם. ולא לעשות ח"ו להיפך להמאס כל מה שנשים עושות וללעוג להם שהם מעשים פחותים וכל מה שגבר עושה הוא הנבחר, תחת זאת יש להסביר להם שהקב"ה ייעד לכל אחד תפקיד וכל תפקיד חשיבותו גדולה ומכרעת שאין לעולם קיום כשיחסר אחד מהדברים.

ואסיים בסיפור מפורסם מה"בית הלוי", שראה בפורים לאחר התפילה שעשיר אחד הוציא גמרא מארון הספרים וישב ללמוד בבית-הכנסת ולא מיהר לביתו. אמר לו ה"בית הלוי", בזה אתה מתחייב בנפשך. תמה העשיר ואמר, רבינו בגלל לימוד תורה אני מתחייב בנפשי, ענה לו הגאון אתה הרי יודע חוקי הקיסר שיש לו חילות שונים. מה דינו של חיל שבורח מפלוגתו ועובר לפלוגה אחרת הרי לפי החוק מתחייב בנפשו וכן הדבר בחיל הקב"ה יש חיילים שתפקידם ללמוד תורה, ויש חיילים שתפקידם ליתן צדקה ובעיקר בפורים שכל פושט יד נותנים לו ואם אתה לא הולך לביתך בפורים כדי לחלק צדקה ואתה יושב ולומד הרי ברכת מחיל שלך לחיל אחר. וכן בנידון דידן יש לומר לנשים שאננות הרבה מצוות ומעשים טובים שמוטל על הנשים והלוואי שיקיימו בהידור ויש עוד דברים הרבה שבהם מהללים את האשה כדכתיב קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה ע"כ. והנה לפי מה שנתבאר בהרמב"ם שאשה לא תקרא בציבור הוא ההלכה ומה שאמרו בגמ' הכל עולין למנין שבעה אפי' אשה זה רק הטעם להדין אבל להלכה אין נ"מ בזה. הנה בספר מגדול עוז להיעב"ץ יעו"ש משמע דלא כמשי"כ. ובשו"ע או"ח סימן רע"א סעיף ב' וז"ל נשים חייבות בקידוש אע"פ שהוא מצות עשה שהזמן גרמא וכו' ומוציאות את האנשים הואיל וחייבות מן התורה כמותם עכ"ל, ובמג"א שם סק"ב הביא קושיות הב"ח מאי שנא במגילה אין אשה מוציאה, ומתוך המג"א

³ הערת מערכת: בנקודה זו מתבטאת עיקר המחלוקת בין רוח התשובה ורוח המאמר בשאלה כיצד יש להתייחס כיום לנשים המבקשות להיות שותפות יותר פעילות בעבודת ד'.

שבמגילה הקריאה ברבים, וזילא להו מילתא וכ"כ תוס' סוכה בדף לח. ועיין במ"ב סימן תרפט, שמשמע כמש"כ שהלכה שאין אשה עולה כלל לתורה שכתב המחבר שיי"א שנשים אינן מוציאות את האנשים וכתב המ"ב בס"ק ז' דשאני מגילה דהוי כמו קריאת התורה ופסולה מפני כבוד הציבור ולכן אפילו ליחיד אינה מוציאה משום "לא פלוג" שה"ה בברכת חתנים שהתקנה היה שיברכו בציבור. והנה בברכות דף כ' ע"ב בעיא בגמ' אשה אם חייבת מדאורייתא בברכת המזון מוציאה את האנשים ונראה שהכוונה באיש בור שאמרו בגמ' בדף מה ע"ב ששם הסופר מברך ובור יוצא אבל לא מיירי בזימון שבזימון אשה ודאי אינה מזמנת להוציא איש. ובתוס' סוכה דף לח ד"ה באמת וז"ל ובתוספתא קתני גבי ברכת המזון דאין אשה ועבד וקטן מוציאין את הרבים ידי חובתן ואיכא לאוקמי כשאכל שיעורא דאורייתא, ואין יכול לדקדק מכאן דאין חייבות בברכת המזון דאורייתא דדלמא חייבות דאורייתא אלא כיון דאין מצטרפות לזימון אין מוציאות, אע"פ שהאיש מוציאן שאני איש דחשיב טפי, אי נמי משום דברבים זילא מילתא, שהרי, מגילה נשים חייבות בה ופירש בה"ג שאינם מוציאות אנשים עכ"ל. ולכאורה שיהא לא פלוג בברכת המזון וא"כ אפי' אם חייבות דאורייתא מ"מ לא תוכל להוציא אנשים, וצריך לומר שבזימון יש ברכה מיוחדת ואין בזה לא פלוג, ולא דמי לברכת המזון בלי זימון. אמנם מהתוספתא נראה שגם בעבד כך הדין, שאינו מוציא אחרים אף במקום שחייב, ולפ"ז נדחה מה שכתבנו לעיל בדעת הרמב"ם למה נקט שאין עבד וקטן מברכים ברכת חתנים, וצריך לומר בעבדים כיון שאינם מצטרפים אינם מזמנים, ובאשה יש עוד טעם משום כבוד הציבור ומכיון שהוא בזימון הרי זה כרבים.